

Творча спадщина Валентини Біленької — це не лише історія успіху однієї особистості, але й жива традиція українського народного мистецтва, що надихає сучасних митців на пошук гармонії між минулим і майбутнім, між традицією та новаторством. Її життя і творчість — гідний приклад того, як відданість справі, щирість і віра в людей можуть трансформувати працю виконавця та педагога на справжнє мистецтво культурного впливу та морального натхнення для багатьох поколінь.

Валентина Біленька — це яскравий приклад того, як талант, праця і відданість справі можуть перетворити долю окремої людини на важливу частину історії української культури. Кафедра народних інструментів пишається тим, що була дотична до професійного становлення мисткині на етапі навчання та співпрацювала на етапі реалізації численних митецьких проєктів. І навіть якщо такі випускники є унікальним явищем, а такими вони, безумовно, і мають бути, саме їхня присутність в історії кафедри є найкращим доказом того, що її діяльність має глибокий зміст і справжній сенс — сприяти розвитку професіоналів та особистостей, здатних творити, надихати й залишати по собі духовний спадок.

Т. Пасічинська

**ТВОРЧА ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ Т. В. БОЛЬШАКОВОЇ
В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ХДАК**

Т. Pasichynska

**CREATIVE AND SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL ACTIVITIES OF T. V. BOLSHAKOVA
IN THE CONTEXT OF THE DEPARTMENT OF FOLK INSTRUMENTS OF KSAC**

Кафедра народних інструментів Харківської державної академії культури (ХДАК), яка відзначає 65-річчя від дня свого заснування, є одним із провідних українських центрів підготовки викладачів, диригентів та виконавців у сфері народної музики. З моменту свого заснування в 1960 р. кафедра пройшла значну еволюцію, яка була тісно пов'язана із творчою діяльністю багатьох видатних викладачів та керівників, а також із розвитком традицій і методик народно-інструментального виконавства. Серед визначних постатей, котрі суттєво вплинули на формування виконавської школи кафедри, на особливу увагу заслуговує заслужена діячка мистецтв України, професорка Тетяна В'ячеславівна Большакова. Творчий 50-річний шлях відомої баяністки, педагогині, науковиці та організаторки невід'ємно пов'язаний з історією кафедри народних інструментів ХДАК.

Тетяна В'ячеславівна Большакова народилася 28 травня 1951 р. у смт. Південне Харківської області. Початкову музичну освіту здобула в дитячій музичній школі № 7 ім. М. П. Мусоргського, продовжила навчання в Харківському музичному училищі ім. Б. М. Лятошинського (кл. баяна Андренко). У 1975 р. з відзнакою закінчила Харківський інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського (кл. баяна Л. М. Горенко, кл. диригування В. О. Гризодуб). Ґрунтовна академічна освіта стала міцною основою для подальшої творчої та педагогічної діяльності,

яка вирізнялася високим рівнем виконавської майстерності та відкритістю до впровадження інновацій в освітній процес.

Лауреатка 2-ї премії Всеукраїнського конкурсу професійних виконавців на народних інструментах у Києві в 1977 р., Т. В. Большакова сформувала значний репертуар із понад 100 творів. Серед пріоритетних уподобань у музичному світогляді мисткині однією з основних складових виступає класична музика, що визначає інтелектуально-естетичну базу її виконавства. Водночас значну частину репертуару складають численні обробки й транскрипції українських народних пісень та танців, що свідчить про універсальність та відкритість для різних музичних традицій. Виконавська майстерність Т. В. Большакової, складність та багатство репертуару стали основою для виступів на найпрестижніших сценах Харкова, зокрема в Харківській обласній філармонії, Харківському академічному театрі опери та балету ім. М. В. Лисенка, ХДАК та ін. Співпраця з ансамблями народних інструментів, з оркестрами Харкова й інших областей сприяли підвищенню рівня виконавської майстерності і професійних стандартів у галузі народно-інструментальної музики. Внесок у популяризацію баянного виконавства підтверджено численими записами, що транслювалися на телеканалах у циклах передач «Вечірні зорі», «Камертон», «Звучать народні інструменти» і зберігаються у фондах регіональних медіакомпаній. В особистому виконавському стилі Т. В. Большакової виразно простежуються яскравий артистизм, віртуозність, філігранна виконавська техніка та глибоке проникнення в смислове наповнення музичних творів, а безперервна творча активність свідчить про системний внесок у розвиток народно-інструментального мистецтва Слобожанщини та формування культурної ідентичності регіону через мистецтво.

Педагогічна діяльність Т. В. Большакової цілком пов'язана з Харківським державним інститутом культури (нині ХДАК), де вона працює з 1975 р. і до сьогодні. Мисткиня пройшла послідовний кар'єрний шлях від викладачки (1975–1980 рр.), старшої викладачки (1980–1989 рр.), доцентки (1989–1999 рр.) до професорки (з 2007 р.) та заслуженої діячки мистецтв України (2004 р.). За цей час підготувала понад 100 випускників, серед яких 18 стали дипломантами й лауреатами міжнародних, всеукраїнських та регіональних конкурсів і фестивалів виконавців на народних інструментах. У 1999 – 2015 рр. очолювала кафедру народних інструментів, а в період з 2003 р. по 2024 р. обіймала посаду декана факультету музичного мистецтва. Активно брала участь у громадському та адміністративному житті академії: була головою профспілкового комітету ХДАК, членом Президії Харківського обласного комітету профспілок працівників культури, відповідальним секретарем приймальної комісії, деканом факультету довузівської підготовки та післядипломної освіти. Ціла плеяда її випускників стала висококваліфікованими фахівцями, які здатні утримувати і розвивати мистецьку спадщину на якісно новому рівні.

Усвідомлюючи важливість інтеграції творчого потенціалу представників мистецтва з професійною науковою діяльністю, яка є ключовою для збереження культурного коду і розвитку інновацій у сфері народної музики, Т. В. Большакова ініціювала суттєве оновлення навчальних програм, сприяла переорієнтації

напрямів і завдань роботи кафедри, зокрема під час зміни в 1998 р. спеціалізації «Народна художня творчість» на «Музичне мистецтво».

За ініціативи Т. В. Большакової на факультеті музичного мистецтва організовано низку мистецьких фестивалів і конкурсів. Вона була заступником голови оргкомітету та художнім керівником Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців «Слобожанський вернісаж», що проводився щорічно з 2004 по 2007 рр. Під її керівництвом відбувались Міжнародний багатожанровий фестиваль-конкурс мистецтв «Нас єднає Україна», двотуровий Міжнародний багатожанровий фестиваль-конкурс мистецтв «До небес долетять голоси», двотуровий Всеукраїнський багатожанровий фестиваль-конкурс мистецтв «Харків — місто-герой» та Міжнародний двотуровий багатожанровий фестиваль-конкурс мистецтв «Буду жити в Україні». Ці заходи сприяли розвитку виконавського мистецтва, підтримці молодих талантів і зміцненню культурних зв'язків як на регіональному, так і на міжнародному рівнях.

Науковий внесок Тетяни В'ячеславівни Большакової охоплює близько 100 публікацій і методичних матеріалів, у яких розглядаються проблеми розвитку музичної компетентності, організації творчого процесу та внесок музичного факультету ХДАК у розвиток мистецтва і спротив під час російської агресії. Серед значущих робіт останніх років: «Теоретико-методологічні засади організації дистанційного навчання в контексті музикознавчої діяльності», «Студентоцентризований навчальний процес на факультеті музичного мистецтва ХДАК за умов воєнних реалій», «Викладачі, студенти і випускники факультету музичного мистецтва ХДАК часів російської агресії: мистецький спротив» та ін. Наукова діяльність мисткині характеризується постійним професійним зростанням, глибиною інноваційних підходів і сприяє модернізації освітньої системи, підвищенню рівня виконавської культури та вихованню патріотизму.

Вагомою складовою професійної діяльності Тетяни В'ячеславівни в різні роки була її участь у комісіях з ліцензування та акредитаційної експертизи на право здійснення освітньої діяльності з підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю «Музичне мистецтво», а також головування в державних екзаменаційних комісіях навчальних закладів I–II рівнів акредитації. Це є свідченням високого рівня довіри до її компетентності наукової спільноти та державних структур. Окрім цього, мисткиня неодноразово виступала головою та членом журі численних всеукраїнських і міжнародних конкурсів, що сприяло підвищенню якості музичної освіти й рівня виконавської майстерності в Україні.

Власні наукові висновки, сформовані на базі багаторічного системного обміну професійними ідеями, тривалої співпраці та аналізу науково-педагогічної діяльності та творчої кар'єри Т. В. Большакової свідчать про її значний внесок у сучасну культурно-освітню парадигму. Активна взаємодія з колегами, здобувачами та фахівцями мистецької спільноти заклала міцний фундамент для подальшого розвитку кафедри народних інструментів ХДАК, сприяючи якісній підготовці висококваліфікованих виконавців і викладачів мистецьких шкіл та посиленню позицій народно-інструментального виконавства Слобожанщини на міжнародній арені.